

PACTE CONTRA EL “CENTRALISME TORTOSI”

Una d'aquelles idees que es repeteixen de boca en boca i que finalment ningú no coneix amb exactitud el seu abast és, a les nostres terres, allò que s'anomena enfàticament el “centralisme tortosí”. Aquesta repetició mecànica, normalment absent de reflexió i de contrast, ha portat a alguns atacs contra la ciutat i també al miscalculisme de molts tortosins, que fins i tot s'ha manifestat en alguns programes d'eleccions municipals com un fantasma contra el que cal lluitar.

Sovint he reflexionat sobre aquest presumpte centralisme. Crec que la possibilitat de veure les coses una mica a distància, tot vivint amb intensitat els problemes, interessos i ansietats de les nostres comarques, dóna una perspectiva de conjunt molt vàlida i ajuda a desmèficar, encara que pugui fer perdre alguns detalls. La primera sensació que tinc quan parlem de l'esmentat centralisme és la de posar-me a riure. I, identificant-me en la meua terra autòtonitzo. És tremend el que pot centralitzar Tortosa!

QUI CENTRALITZA

Seguint el model francès, Espanya ha estat durant prop de tres-cents anys un país en el que el poder central ha anul·lat la participació en les decisions de tot òrgan o lloc diferent del centre estatal, o d'aquells altres directament derivats de l'organització perifèrica de l'Estat. Avui tots rebutgem aquest centralisme que des del 1833, amb la creació de les províncies per Javier de Burgos, va ficar tot el poder en mans de Madrid, i per ampliació, de les delegacions provincials.

En aquesta situació cal preguntar-se què és allò que ha estat subordinat a la ciutat de Tortosa. Éssent més concret —per a posar exemples a l'atzar de totes les comarques—, si els alcaldes de Gandesa, Aldover, Ulldecona o Vinhedo, volen aconseguir per a les seves respectives poblacions determinats serveis o subvencions, resoldre problemes sanitaris o guarniments, o donar compte de la seva gestió a òrgans superiors... on es traslladen? Crec que a ningú no se li ocurrirà dir que van a veure al batlle de Tortosa o a alguna autoritat d'aquesta ciutat. Fora del seu municipi, les primeres autoritats tortosines no tenen cap jurisdicció. I l'exercici pràctic de la política es concreta en això: prendre decisions, nomenar càrrecs, repartir els diners, exigir responsabilitats.

Què pot decidir Tortosa? Malgrat allò que diguin els tòpics, Tortosa no ha pogut ser en els darrers segles una ciutat centralista per la senzilla raó de que no ha tingut el poder. Si hagués disposat d'aquest problema hauria fet honor a tots els defectes d'aquell, però els judicis cal fer-los en base als fets, no als futuribles.

Algú pot argumentar que la ciutat de Tortosa com a tal no ha tingut el poder, però aquest ha estat a mans d'alguns tortosins influents a nivell d'Espanya. Això té certa consistència, però cal dir que aquestes personalitats no són Tortosa, encara que alguna vegada s'ho hagi algu

autoatribuït, i que els seus èxits o fracassos són personals, no de la ciutat. A més a més, éssent cert que hi ha hagut tres o quatre tortosins destacats a Madrid al llarg del darrer segle, tampoc no cal exagerar, perquè Tortosa era una de les ciutats més grans de Catalunya i altres ciutats similars han tingut més aits càrrecs a l'administració.

INVERSIONS

Cal tornar, però, a la pròpia ciutat de Tortosa per a veure si s'ha beneficiat del presumpte centralisme i la millor mida és comparar les inversions públiques realitzades, fet que deriva de disposar del poder.

No cal remontar-nos als àrabs. Fixem-nos solament en la província de Tarragona i en els darrers cinquanta anys, prescindint de règims polítics. Fà només tres dècades a la província hi havien tres ciutats que podien considerar-se bastant similars, Tarragona, Reus i Tortosa. Una d'elles a augmentat tremendament, una altra ha portat un impuls fort i només una tercera s'ha quedat gairebé aturada. Són diversos els factors que han intervingut per a que Tortosa no hagi seguit el ritme de les altres, i una gran part de la culpa és dels propis tortosins. Però ningú no pot negar que és de les tres, i a llarga distància, la que menys inversions públiques ha rebut. Una mostra n'és que fins ara, amb la Generalitat, Tortosa no comença a tenir unes vies d'accés no ja bones, sinó simplement presentables.

Qualsevol persona d'edat madura pot recordar un seguit de serveis oficials que hi havien a la ciutat fa alguns decennis i que ara han desaparegut o han passat a la capital provincial. Seria dubte, el pes relatiu de Tortosa és avui inferior al de la uns decennis. Això és extremadament difícil que es produeixi en una ciutat que exerceix el centralisme. En tot cas, seria un fet insòlit digne de l'estudi dels sociòlegs i experts en ciència política i administrativa. Com menys, seria l'únic que a mi m'ha arribat, perquè, per exemple, totes les capitals de província espanyoles, fins i tot les de les àrees menys desenvolupades, han incrementat el seu protagonisme en la circumscripció d'ells depenent.

Pot dir-se que a Tortosa hi ha major quantitat de serveis que a les altres ciutats de les terres de l'Ebre. És cert, però per si algú no es mou d'aquest clot, cal recordar-li que això arreu de Catalunya es produeix a diverses capitals comarcals o supracomarcals.

LES PEDANIES

L'únic centralisme “pràctic” del que es pot acusar a la ciutat de Tortosa fou el referent al seu propi municipi, amb les pedanies. En això probablement hi ha una part de veritat si recordem que fins fa pocs anys Tortosa disposava d'un gran terme municipal, més en extensió que en població. L'administració municipal tortosina va tenir deficiències notables. Però, reconegut això, cal dir que alguns barris de la pròpia ciutat no estaven millor atesos que les pedanies del Delta. A més a més, i sense desig de polemitzar, alguns antics barris tortosins —avui poble apart—, no estan gaire millor que aleshores, quan porten ja set anys d'independència municipal i tots els ajuntaments disposen avui —tot i éssent insuficients— molts més recursos que els d'aleshores. I sense voler de dir que, amb les segregacions, la més perjudicada ha estat la ciutat de Tortosa, quedant-se els funcionaris i amb problemes pendents amb el Banc de Crèdit Local.

Per tot això, més que d'un centralisme “real” d'allò del qual els tortosins hem d'acusar-nos és d'haver donat aquesta imatge centralista, i segurament hem estat poc oberts i dialo-

gants amb altres poblacions de la zona. Han mancat líders per lluitar a forns en bé de tots. Tot això ha estat interpretat per molts com a centralista, sense que la ciutat se'n hagi beneficiat a costa dels altres.

POTENCIAR TORTOSA

Cal potenciar les Terres de l'Ebre. Totes, sense excepció. Però aquell que cregui en aquestes terres i en la seva institucionalització imaginari que pot conciliar en que els objectius estratègics poden aconseguir en un moment determinat potenciar els esforços en un sentit o un altre. Això es fa sempre a un país, a un sector productiu, i fins i tot a una família, perquè no es pot aprofundir en molts objectius simultanis. I crec que açí i ara, cal potenciar sobretot la ciutat de Tortosa per sobre de qualsevol altra, si més no per un any o dos, fins a la nova divisió territorial. Això si no es vol boicotjar el futur de les Terres de l'Ebre.

Voldria fer referència a records meus de relació amb l'actual president de la Generalitat, Jordi Pujol, fa una dotzena d'anys. El ens parlava sovint de la necessitat de potenciar Barcelona dintre de Catalunya i Espanya. I poc més o menys ho argumentava dient que calia que Catalunya fos reconeguda a nivell d'Estat. El missatge principal de Catalunya, la seva força bàsica en tots els àmbits, era Barcelona, i solament aquesta ciutat tenia pes suficient per a fer-se escoltar a Madrid. En conseqüència, calia potenciar-la, com menys fins el reconeixement del fet català i de l'autonomia.

Salvant les distàncies i comprenent que Tortosa és molt poqueta cosa comparada amb la Ciutat Comtal, és la que representa de forma més clara les aspiracions de les Terres de l'Ebre i de la seva història. I, malgrat tot, encara és la primera ciutat de la zona. Per això, per institucionalitzar les Terres de l'Ebre és fonamental reforçar Tortosa. En hi ha alguns que sembla que orienten tota la seva activitat a debilitar-la. Potser caldria que digueren clarament al seu electorat quin criteri tenen sobre el futur d'aquestes terres.

UN PACTE PER LA DESCENTRALITZACIÓ

Anhel·lo aquest punt hom pot dir que requereix l'existència d'un centralisme però el torno a proposar. Cal acabar de llegir. Entenc que es imprescindible que les Terres de l'Ebre siguin un model de descentralització una vegada institucionalitzades com a vegueria o similar. És més, cal un pacte previ de descentralització.

Entenc que ningú no pot discutir que la capital de les Terres de l'Ebre ha d'ésser Tortosa. Però això no vol dir que tots els serveis i tots els centres de decisió s'han d'ubicar a aquesta ciutat. Per exemple: perquè haver-hi unes nuclears a Ascó i una electroquímica a Flix no podrien estar les dependències de la delegació d'Indústria i Energia a Móra d'Ebre? O, reconeixent la importància de l'agricultura al Delta no pot ser Amposta la seu dels serveis d'Agricultura? I el mateix a Gandesa. I fins i tot la delegació d'alguna direcció general a altres poblacions grans com Sant Carles de la Ràpita, Deltebre, Alcanar, Flix, Roquetes o Ulldecona. Crec que no seria bo distribuir delegacions per tot arreu perquè podria convertir-se en un caos administratiu, però sí algunes.

És possible un pacte que, tot demanant la institucionalització de les Terres de l'Ebre, eviti qualsevol perill de centralisme? Els polítics d'aquestes comarques tenen la paraula.

DANIEL ARASA